

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 48/2026 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kaltoinkohtelusta laitoshoidossa, asumisyksiköissä ja lyhytaikaisen hoidon yksiköissä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna Holopaisen /vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 48/2026 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä kehitysvammaisten ja autismlkirjon ihmisten kaltoinkohtelun lopettamiseksi laitoshoidossa, asumisyksiköissä ja lyhytaikaisen hoidon yksiköissä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Voimassa oleva lainsäädäntö asettaa laaja-alaisia ja sitovia velvoitteita ihmisarvoisen kohtelun ja itsemääräämisoikeuden turvaamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettu laki edellyttää asiakkaan ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittamista, hyvää hoivaa ja huolenpitoa sekä asiakkaan etua kaikessa toiminnassa. Kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa säädetään itsemääräämisoikeuden vahvistamisesta ja rajoitustoimenpiteiden käytöstä.

Uusi vammaispalvelulaki on tullut voimaan 1.1.2025. Lakiin sisältyy kolmen vuoden siirtymäaika. Lainsäädäntö vahvistaa vammaisen henkilön osallisuutta asiakasprosessissa ja itsemääräämisoikeuden toteutumisen huomioimista jo varhaisessa vaiheessa palveluja suunniteltaessa ja toteutettaessa. Sosiaali- ja terveysministeriö tukee lainsäädännön toimeenpanoa ja on myös käynnistänyt hankkeen, jolla seurataan vammaispalvelulain tavoitteiden toteutumista. Seurantahanketta toteuttaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos vuoden 2027 loppuun asti.

Hyvinvointialue vastaa järjestämisvastuunsa perusteella siitä, että sen järjestämät ja hankkimat sosiaali- ja terveyspalvelut toteutetaan lainmukaisesti ja niille asetettuja vaatimuksia noudattaen. Lupa- ja valvontavirasto toimii sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaviranomaisena ja vastaa toiminnan laillisuuden ja asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä omavalvonnan toimivuuden valvonnasta. Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröintimenettelyssä pyritään varmistamaan ennalta, että toiminta täyttää sille laissa säädetyt edellytykset. Laillisuusvalvonnan tulosohjauksessa on painotettu valvonnan painopisteen vahvistamista hyvinvointialueiden järjestämistehtävän ja omavalvonnan valvontaan sekä tähän liittyvään ohjaukseen.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on käynnissä itsemääräämisoikeushanke, jonka tavoitteena on tukea ja vahvistaa itsemääräämisoikeuden toteutumista ja vähentää rajoitustoimenpiteiden käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Hankkeen tukena toimii laajapohjainen itsemääräämisoikeuden vahvistamisen seurantaryhmä, jonka meneillään oleva toimikausi jatkuu vuoden 2027 loppuun. Tämän hankkeen yhteydessä vuoden 2026 aikana laaditaan valtakunnallinen IMO-opas, johon kootaan hyviksi osoitettuja käytäntöjä ja ohjeita yllä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

Käytännön palvelutuotannossa laadukkaan ja ihmisarvoisen kohtelun toteutuminen edellyttää palvelutarpeeseen nähden riittävää henkilöstöä, henkilöstön tehtäviin nähden asianmukaista kielitaitoa sekä hyvää ja vastuullista johtamista. Ministeriöiden yhteinen Hyvän työn ohjelma (2024–2027) sisältää pitkän ja lyhyen aikavälin toimenpiteitä henkilöstön riittävyyden varmistamiseksi tulevaisuudessa. Hoitohenkilöstön, erityisesti lähihoitajien saatavuus on merkittävästi parantunut. Tähän ovat vaikuttaneet mm. hallituksen huomattavat koulutuslisäykset erityisesti hoitotyön ammateissa, eräät säädösmuutokset ja kansallinen ohjelmatyö.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen, jossa esitetään lainsäädäntömuutoksia teknologian käytön hyödyntämiseksi nykyistä enemmän sosiaalihuollon palveluissa sekä käytön reunaehtojen selkeyttämiseksi. Laissa säädettäisiin teknologisten ratkaisujen käyttämisestä sosiaalihuollon palveluissa asiakkaan perusoikeuksia kunnioittaen. Lainsäädäntö mahdollistaisi toteutuessaan esimerkiksi yksiköiden yhteisissä tiloissa käytettävän teknisen valvonnan, jolla voi olla vaikutuksia käytettäviin toimintatapoihin.

Helsingissä 11.3.2026

Sosiaali- ja terveysministeri Wille Rydman

VN/6486/2026-STM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: